

מערך שיעורים בנושא פדיון שבויים

שיעור ראשון: תחושת הזדהות עם השבוי ומשפחתו

שיעור שני+שלישי: החשיבות בערך פדיון שבויים ביהדות

שיעור רביעי: ההסתייגות בפדיון שבויים

שיעור חמישי: שבויים תמורת מחבלים

שיעור שישי: מה ניתן לעשות למען השבויים



אביזרים נדרשים: תמונות מפורסמים, נרות, כרטיסיות, מחשב, מקרן, רמקולים, חיבור לאינטרנט,

ולשיעור האחרון חדר מחשבים.

השיעורים בנויים לקצת יותר מאורך שיעור, כך שניתן לקצר חלקים שלא מתחברים אליהם, או להעביר לעבודות בית.

הסימונים בעבודה:

❖ = מהלך נוסף בשיעור

* = שאלות לדיון

** = מצורף מידע בנספחים

■ = קטע קריאה

◀ = שאלה מנחה לקראת קטע קריאה



שיעור ראשון

תחושת הזדהות עם שבוי ומשפחתו

❖ מפזרים בחדר תמונות של מפורסמים, פוליטיקאים, שחקנים, זמרים... וכן תמונות של שבויים

מבקשים מהתלמידים לקחת אדם שהם מזוהים, ההשערה שהם לא יכירו שבויים ובטח שלא את ה"ותיקים" יותר.

מתבוננים בתמונות שנשארו, ותוהים של מי הם, כאן מעלים למודעות שאלה שבויים, שהקריבו את חייהם וחיי משפחותיהם למענינו, ואנו לא מכירים אותם מספיק, נשאלת השאלה למה הם נשכחים, בעוד הדמויות האחרות מוכרות?

❖ משימה אישית *כתוב קטע קצר בו אתה מייצג את דעתך, רגשותיך וידיעותיך בנושא "פדיון שבויים".

1) אפשר להכין מראש דפים מעוצבים לכתיבה, לאסוף אותם/לתלות אותם, כי נשתמש בהם בשיעור רביעי.

❖ מפזרים בחדר פלקטים של מידע ותמונות, על השבויים. התלמידים יסתובבו בחדר, ויעמיקו את היכרותם עם השבויים.

מציגים קטע יו-טיוב "למען השבויים והנעדרים בישראל", המתחיל בפסוקים משמואל "...ויפדו העם את יונתן..." ומציג תמונות שבויים ומשפחותיהם, בליווי השיר "את הגשם תן רק בעיתו".

http://www.youtube.com/watch?v=UJufiZaaT4&feature=Playlist&p=B1EF11EE34B73A41&playnext_from=PL&playnext=1&index=3

אפשר ולהדליק נר נשמה ולבקש שישובו הביתה במהרה, ולהעשיר בשירים מתאימים כגון "כשתבוא", "כל ברמה נשמע", "רחם", "הבן יקיר לי" ועוד.

** בנספחים מצורף תמונות ומידע על השבויים ועל הנעדרים

■ "כלאו אותי בצינוק, ואני עם גבס ותחבושות, אורך החדר היה כאורך מיטת

הבטון שהייתה בו. לא היו שם חלונות והדלת הייתה מפלדה. על המיטה היה

מזרן קטן של כלבים, מלא פרעושים, גלגלו אותי עליו, כבלו ידי באזיקים, כדי

שלא אברח וסגרו את הדלת... ככה זה נמשך כמעט חודשיים, כבול באזיקים

ועושה את צרכיי במיטה, אח"כ לא הייתי צריך כי כמעט לא אכלתי. באותו זמן כבר

לא חשתי את הטינופת... לפעמים הייתי שומע שמכים אסירים בצינוק לידי..."

(קטע אנונימי מהשבוי)

■ החיילים הישראלים דיווחו לאחר שחרורם, כי תנאי החזקתם היו קשים,

וכי הם הוכו קשות בידי שוביהם, לעתים עד לאובדן הכרה. רבים מהם דיווחו כי נחקרו בעינויים.

מתוך ויקיפדיה "שבויי צהל"



* אלו רגשות מתעוררים בנו למשמע הידיעות על השבויים והנעדרים שנמצאים בארץ אויב?

* מה לדעתכם מרגישים השבויים והנעדרים?

* מה, לדעתכם, מרגישים בני משפחתם, הקרובים והחברים שלהם?

* מה עובר על שבוי בכלא של גויים? מה היה לך הכי קשה בסיטואציה כזו? מה היה עוזר לך להתגבר?

* למה לדעתך הפקודות בלבנון הן, שאם אין אפשרות להציל שבוי, אז יש לירות בו? !

❖ רושמים על 4 כרטיסיות: מוות, חרב, רעב, שבי



מבקשים מהתלמידים לסדר ע"פ רמת הקושי והסבל, מי הכי קשה, ולמה?

קוראים את הקטע הבא ע"מ להכיר את דעתו של ר' יוחנן בנושא:

■ תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ח עמוד ב

פדיון שבויים מצוה רבה היא ... אמר ליה רבא לרבה בר מרי: מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא? א"ל, דכתיב: "והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות ומות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי" (ירמיהו טו),

ואמר רבי יוחנן: כל המאוחז בפסוק זה קשה מחבירו ... שבי קשה מכולם, דכולהו איתנהו ביה.

❖ איסוף לשיעור: בטא את תחושותיך בעניין שבויים: התחושה, ההרגשה, דימוי, צבע, ריח, טעם, צליל, מחשבה....-

❖ אפשרות נוספת, בתחילת השיעור מייד אחרי שאספו תמונה של דמות מוכרת, לעשות שמש אסוציאציות "אדם חופשי", ובסוף השיעור לסכם את הדברים שאומרים באיסוף בשמש אסוציאציות ל"שבוי".

החשיבות בערך פדיון שבויים ביהדות

❖ נתחיל בהבנת המושג "פדיון" (יתכן שיעלן המושגים פדיון הבן, פדיון בכורות, פדיון כפרות, פדיון נפש, פדיון כספים, פדיון חופשה...)

ונספר סיפור מעניין...

■ ר' זושא משחרר ציפורים מכלוב

פעם אחת נשא הצדיק רגליו לקבץ מעות עבור פדיון שבויים, ובא למלון אחד והבעה"ב (=בעל הבית, הפונדקאי) לא היה בביתו. וראה הצדיק שם קן ציפורים, איך שהם ניצודים, ומגמתם הוא לפרוח באויר העולם כטבעם להיות צפור דרור. ונכמרו רחמיו עליהם ואמר: "אני מכתת רגלי להשיג מעות עבור פדיון שבויים, והנה אין פדיון שבויים גדול מזה להתיר הצפרים ממאסרם." ועשה כן ופתח הקן וברחו הצפרים לדרכם. ואח"כ בא הבעה"ב לביתו וראה שהקן פתוח והצפרים אינם. והיצר לו מאוד מזה, ואמר לבני ביתו: "מי הוא זה שעשה לי הרעה הגדולה?" ואמרו לו: "יש כאן איש אשר למראה עינינו הוא משוגע, הוא עשה המעשה הרע." אמר לו הצדיק: "אתה המשוגע, איך מלאך לבך לעשות המעשה הרע, להבריה את הצפרים שלי, והפסדת לי ממון הרבה ששילמתי עבורם." אמר לו הצדיק: כתיב 'ורחמיו על כל מעשיו' (תה' קמה, 9), ונכמרו רחמי להוציאם ממסגרותם. "והכה הבעה"ב להצדיק מכות אכזריות. ואח"כ אמר הצדיק ר' זוסע (=כיננוי של ר' זושיא) להבעה"ב: "תדע שאני הולך מעיר לעיר לקבץ מעות לפדיון שבויים, והנה משכורתך יהיה שלימה מאת ה', שאתה תהיה מחוסר לחם." והלך הצדיק לדרכו, וכאשר בא לביתו סיפר לאחיו הרב הקדוש הגדול מוה' אלימלך המעשה הזה. וברבות הימים ישבו שני אחים הצדיקים בסעודה, ונטל ידיו הצדיק ר' זוסע קודם אחיו הצדיק ר' אלימלך, ובעת שנגב ידיו ר' זוסע קודם ברכת המוציא, בא עני ועמד אצל הפתח. ורמז ר' זוסע לר' אלימלך על העני. ואחר ברכת המוציא שאל ר' אלימלך לאחיו ר' זוסע מהו הרמז שרמז על העני? אמר לו: "זהו הבעה"ב מהמלון שהכני מכות אכזריות." ושאל ר' זוסע את האיש: הנה ידוע לי שהיית איש עשיר, ואיך הוא הסיבה שאתה מחזר על הפתחים? ואמר לו ש"נשרף כל אשר לי ונשארת ריקם מכל" (סיפורים נוראים, עמ' 76-77)

** בנספחים מצורף רקע על רבי זושא



* בדרך לאן היה ר' זושא? האם הצליח במשימתו?

* מה דעתכם על המעשה של ר' זושא?

האם קיים מצוות פדיון שבויים?

האם ר' זושא מחקה את מידותיו של ה', "שנכמרו רחמיו על כל מעשיו",

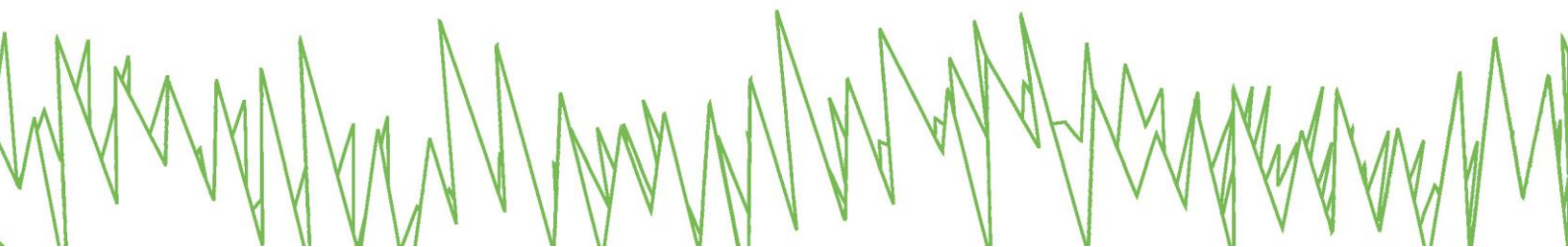
או נוהג כ"משוגע" "שעשה מעשה רע" וגרם הפסד ממון לאדם זר?

* אם היית באותה סיטואציה כמו ר' זושא, היית נוהג כמוהו?

* ע"פ סוף הסיפור האם שחרור הציפורים היה לרצון ה'?

* כיצד מוכחת בסיפור הטענה, שמי שמתאכזר לבעלי-חיים עלול להתאכזר גם לבני אדם?

▶ האם פדיון שבויים היא מצווה חשובה? למה?



נראה את דעת הרמב"ם בנושא....

■ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ח הלכה י

פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצוה גדולה כפדיון שבויים שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים והערומים ועומד בסכנת נפשות.

והמעלים עיניו מפדיונו הרי זה עובר על 1-2. על "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (דברים ט"ו, ז)

3. ועל "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא י"ט, טז) 4. ועל "לא ירדנו בפרך לעיניך" (ויקרא כ"ה, ג)

ובטל: 1. מצות "פתח תפתח את ירך לך" (דברים ט"ו, ח) 2. ומצות "וחי אחיך עמך" (ויקרא כ"ה, לו) 3. "ואהבת לרעך כמוך" (ויקרא י"ט, יח) 4. "והצל לקוחים למות" (משלי כ"ד, יא)

והרבה דברים כאלו, ואין לך מצוה רבה כפדיון שבויים.



*מה קובע הרמב"ם בהלכות מתנות עניים? מה דעתך על קביעתו?

*"מעלים עיניו" - מה מעורר בך ביטוי זה? ממה אתה מעלים עין? האם בזמנינו יש אנשים שמעלימים עין בעניין פדיון שבויים? אם החברה הישראלית הייתה מעלה את הבעיה לראש סדר העדיפויות שלה, אתה חושב שהמצב היה שונה?

* חשוב כיצד אתה מקיים בחיך את המצוות שמזכיר הרמב"ם בהלכה זו.

העשרה על מצוות...

"לא תעמוד על דם רעך" - אפילו בספק סכנה

מפסוק זה למדו חז"ל שיש חובה לאדם לסייע בהצלת חייו של חברו. "מניין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גוררתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו תלמוד לומר "לא תעמוד על דם רעך". (סנהדרין עג.). בשולחן ערוך (חושן משפט סימן תכו) נפסק: "הרואה את חברו טובע בים או ליסטים באין עליו או חיה רעה באה עליו, ויכול להצילו הוא בעצמו או שישכור אחרים להצילו ולא הציל, או שמע עכו"ם או מוסרים מחשבים עליו רעה או טומנים לו פח ולא גילה אוזן חברו והודיעו, או שידע בעכו"ם או באנס שהוא בא על חברו ויכול לפייסו בגלל חברו ולהסיר מה שבלבו ולא פייסו וכיוצא בדברים אלו, עובר על לא תעמוד על דם רעך."

■ הבית יוסף מביא את דעת הירושלמי שאומר כי גם במקום שבו יש סכנה לחיי המציל חייב הוא

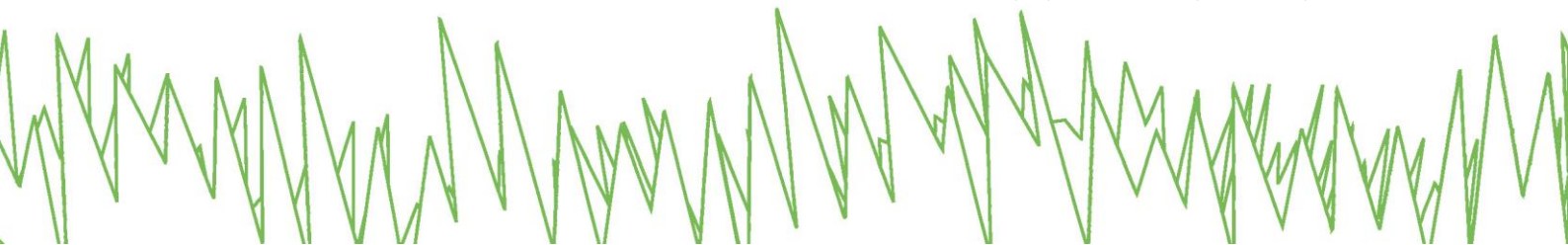
להציל את חיי חברו וכך הוא פשט דברי הגמרא בירושלמי.

ר' יוסף קארו פסק: "כל רגע שְׁמַאֲחַר לפדות השבויים היכא דאפשר (=במקום

שאפשר) להקדים - הָיָי (=הרי הוא) כאילו שופך דמים."



* מה דעתך על פסיקתו של ר' יוסף קארו?



מה הייתה נותן בשביל לפדות יהודי משבי בגויים? כמה כסף, כסף פרטי או ציבורי, כסף שהיה מיועד למשהו חשוב? האם הייתה נותן לגויים ספר תורה במקומו, כמה? מה הגבול שבו לא היית יכול לעמוד?

נסה לדמיין אדם אהוב ביותר, שחש וחלילה נלקח ממך והוא עובר ייסורים בלתי נסבלים, מה אז היית מוכן לעשות?

אומרת הגמרא: "אנשי העיר שגבו מעות לבנין בית הכנסת ובא להן דבר מצוה, מוציין בו המעות. קנו אבנים וקורות לא ימכרום לדבר מצוה אלא לפדיון שבויים אע"פ שהביאו את האבנים וגדרום ואת הקורות ופסלום והתקינו הכל לבנין מוכרין הכל לפדיון שבויים בלבד אבל אם בנו וגמרו, לא ימכרו את בית הכנסת אלא יגבו לפדיון מן הצבור".

מצוות פדיון שבויים מצווה רבה היא, שלשם קיומה התירו אפילו למכור ספר תורה

(ב"ב ח. ותוס' ד"ה "פדיון" שם).

❖ התלמידים יתחלקו לארבע קבוצות, יקראו אחד מן המקורות התנ"כיים הבאים וישיבו על השאלות הבאות, הסיכום יערך במליאה.

מי נשבה ע"י מי?

מי יצא להצלת השבויים וכיצד? האם הצליח? מהיכן שאב את הכוחות?

*ממצרים גאלתנו ה' אלוקינו ומבית עבדים פדיתנו. "כל בכוריהם הרגת ובכורך גאלת, וים סוף בקעת, וזדים טבעת, וידידים העברת, ויכסו מים צריהם, אחד מהם לא נותר... צור ישראל קומה בעזרת ישראל ופדה כנאמך יהודה וישראל. גואלנו ה' צבאות שמו קדוש ישראל. ברוך אתה ה' גאל ישראל

***בראשית י"ד/יד וישמע אברהם, כי נשבה אחיו; וירק את-חניכיו ולידי ביתו, שמונה עשר**

*** ספר במדבר פרק כא**

(א) וישמע הכנעני מלך ערד ישב הנגב כי בא ישראל דרך האתרים וילחם בישראל וישב ממנו שבי.
(ב) ויזר ישראל נדר ליהוה ויאמר אם נתן תתן את העם הזה בידי והחרמתי את עריהם.
(ג) וישמע יהוה בקול ישראל ויתן את הכנעני ויחרם אתהם ואת עריהם ויקרא שם המקום חרמה.

ילקוט שמעוני במדבר - פרק כא - המשך רמז תשסד

"וישב ממנו"- שביה אין כתיב כאן אלא "שבי" שפחה אחת שבו מהם.

*שמואל א' ו' ויהי בבא דוד ואנשיו, צקלג--ביום השלישי; ועמלקי פשוט, אל-נגב ואל-צקלג, ויכו את-צקלג, וישרפו אתה באש. ב. וישבו את-הנשים אשר-בה מקטן ועד-גדול, לא המיתו איש; וינהגו, וילכו לדרךם. ג. ויבא דוד ואנשיו אל-העיר, והנה שרופה באש; ונשיהם ובניהם ובעליהם, נשבו. ד. וישא דוד והעם אשר-אתו, את-קולם--ויבכו: עד אשר אין-בהם כח, לבכות. ה. ושתו נשי-דוד, נשבו--אחינעם, היזרעלית, ואביגיל, אשת נבל הפרמלי. ו. ותצר לדוד מאד, כי-אמרו העם לסקלו--כי-מרה נפש כל-העם, איש על-בנו ועל-בנתיו; ויתחזק דוד, ביהוה אלהיו. ז. ויאמר דוד, אל-אביתר הכהן בן-אחימלך, הגישה-נא לי, האפוד; ויגש אביתר את-האפוד, אל-דוד. ח. וישאל דוד ביהוה לאמר, ארדף אחרי הגדוד-הזה האשגנו; ויאמר לו רדף, כי-השג תשיג והצל תציל. ט. וילך דוד, הוא ונשי-מאות איש אשר אתו, ויבאו, עד-נחל הבשור; והנותרים, עמדו. י. וירדף דוד, הוא וארבע-מאות איש; ויעמדו, מאתים איש, אשר פגרו, מעבר את-נחל הבשור....

סיכום המקורות לעיל:

יציאת מצרים, בו ה' פודה ומציל את עם ישראל מציפורניה של מעצמה רודנית ואכזרית, הוא אירוע מרכזי כל כך בתודעת עם ישראל, עד שכל המועדים כולם נסמכים עליו, ואנו אומרים בכולם בשעה שאנו מקדשים על היין: "זכר ליציאת מצרים", ולא: זכר לנסי יציאת מצרים, כדברי המהר"ל מפראג² (המאה הי"ז): "כי יציאת מצרים בעצמו, חוץ מהנסים שעשה ביציאה, הוא יסוד האמונה שעליו נבנה הכל".

חכמינו אמרו שבמלחמה הראשונה עם עמלק נשבו שבויים "וילחם בִּישְׂרָאֵל וישָׁב מִמֶּנּוּ שְׁבִי". ה"שבי" הזה הייתה שפחה אחת. בני ישראל לא עשו עסקת חילופי שבויים עם העמלקים. הם נלחמו בהם וניצחו אותם. גם דוד המלך לא עושה עסקה עם העמלקים בעת שפשוטו על צקלג ולקחו את הנשים והילדים בשבי. הוא לא עשה עימם משא ומתן, הוא נלחם בהם והציל את השבויים (שמואל א, ל.). מנין למדו הלכה זו? מאברהם שנחלץ לשחרר את לוט ומשפחתו שנשבו בידי ארבעה מלכים (בראשית יד: יד-טז) במאמץ מיוחד רדף אברהם אחרי ארבעת המלכים שניצחו את הענקים ואת חמשת מלכי סדום, רדף אחריהם מרחק גדול, עד דן, עד חובה אשר משמאל לדמשק ושחרר את החטופים. בעקבות זאת הוא נהיה נשיא על כל העמים. ב"עֶמֶק שִׁזָּה הוּא עֶמֶק הַמֶּלֶךְ" - "שהושוו שם כל האומות והמליכו את אברהם עליהם לנשיא אלהים ולקצין" (רש"י בראשית יד יז).



*האם כדאי בזמנינו לצאת למלחמה? מה יהיו התוצאות (דעת העולם, תגובת הערבים, קורבנות המלחמה)? האם ידוע לך פעולות צבאיות כאלה שנעשו, ומה היו תוצאותיהן?

****מצורף פעולות לשחרור שבויים**

***האם לדעתך יצאו לפעולות צבאיות אלו מתוך ביטחון בה'?**

*** אילו אתה היית יוצא לפעולה צבאית להצלת שבוי, כיצד היית מתכונן?**

*** לפני אילו פעולות חשובות בחיך, בקשת את עזרת ה'?**

שיעור רבעי

ההסתייגות בפדיון שבויים

■ תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מה עמוד א

מתני'. אין פודין את השבויין יתר על כדי דמיהן, מפני תיקון העולם.

***מה מעורר בד הביטוי "תיקון עולם"? ערוך רשימה של תקנות שהיית מתקן מפני תיקון עולם.**

***אילו הרגשות ומחשבות מעוררת בד הקביעה של המשנה?**

* כיצד היית מעריך את דמיו של אדם?

*נסה לדמיין שיחה בזמן ארוחת ערב בביתו של שבוי יהודי לאחר שהמשפחה שומעת מהרב שהסכום אותו מבקשים השובים הוא גבוה מדמי השבוי. מה אומרת אמא? מה אומר אבא? מה אומר האח הגדול? ומה אומר הרב?

■ רש"י גיטין דף מה/א

מפני דוחקא דציבורא הוא - אין לנו לדחוק הצבור ולהביאו לידי עניות בשביל אלו. או דילמא - דלא ימסרו עובדי כוכבים נפשיהו וליגרבו ולייתו טפי מפני שמוכרין אותן ביוקר; ונפקא מינה אם יש לו אב עשיר או קרוב שרוצה לפדותו בדמים הרבה ולא יפילהו על הצבור.

רמב"ם יד החזקה - הלכות מתנות עניים פרק ח

(יב) אין פודין את השבויים ביתר על דמיהן מפני תקון העולם שלא יהיו האויבים רודפין אחריהם לשבותם



* אם היינו משלמים כל סכום עבור כל חטוף, תאר מה היה המצב הכלכלי והביטחוני בעם.

*מה שתי האפשרויות המוצעות בסוגיה להבנת הביטוי "תיקון עולם"? הדגם את שתי האפשרויות. אילו מהן נראית לך משמעותית יותר?

❖ מחלקים לתלמידים כרטיסיות עם סוגי שבויים למשל: -עצמך, -מישהו מהמשפחה הקרובה, -גדול ישראל בחוכמה, -חייל, -אזרח פשוט, -גופה ועוד כרטיסיה או שתיים ריקות שהתלמידים יכולים להוסיף. חושבים בקבוצות קטנות, ואח"כ דנים במליאה.



*האם תוכל לדרג את המקרים הבאים, מי דמיו יקרים ביותר, והיית משלם עבורו סכום מופרז?

*ישנם מקרים, סוגי אנשים או מקצועות אחרים, שתרצה להוסיף, עליהם לא היית מוותר בשום פנים ואופן? (אולי רופא מנתח מיוחד במינו, ראש הממשלה...)

* איך ההרגשה לדרג את מי תציל ואת מי לא?

❖ כל זוג יקבל מקרה בו עליו להציג ויכוח, מעין דיון משפטי, האם מותר לפדות את השבוי, גם במחיר מופרז- כי זו מצווה גדולה כמו שלמדנו, או אסור מפני "תיקון עולם", ועלולה להיווצר בעיה כלכלית וביטחונית?



*עם איזה צד אתה אישית מזדהה, ומדוע? האם בהחלטתך פעלת יותר מתוך רגש או שכל?

*מה לדעתך יהיו מחשבותיהם, הרגשתם ותגובותיהם של השובים, אם נפדה בסכום עתק?



[illegible]

יש בבית האסורים, ים

"תָּנוּ רַבָּנוּ, מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן חֲנִינָה, שֶׁהָלַךְ לְכַרֵּךְ גָּדוֹל שְׁבָרוּמִי, אָמְרוּ לוֹ, תִּינוּק אֶחָד יֵשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִים, יֵפֶּה

למשסה יעקב? וישראל לבזזים? ענה אותו תינוק ואמר: "הלא ה' זו חטאנו לו, ולא אבו בדרכיו הלוך, ולא שמעו ויל פיו זה גבאי, שמעקדת מבט זו נש לראות את חובת המדינה בפדיון שבויי המלחמה שכינו שאלה יצאו למלחמה בתורתו. אלא, מובטחת בז שמורה הוראה בישראל, העובדת שאני זו מכאן עד שאפדנו בכל ממון שפוסקין עמו. בשליחות המדינה ומטעמה, להגנת העם היושב בציון, הרי קיימת ועומדת התחייבות בלתי כתובה, אבל מובנת אמרו, לא זו משם עד שפארו בממון הרבה, ולא היו ימים מעטים עד שהורה הוראה בישראל. וזמנו רבי ישמעל מאליה, שכל טעדי שיש ביד המדינה לעשות (בגבולות סבילים שאינם פוגעים בבטחונה הכללי) כדי לפדותם במקרה בן אלישע" שהיה מחכמי יבנה ומעשרת הרוגי מלכות.

שפרל בבכי. וכעש שקיימת התחייבות מעין זו לדאוג לרפואתם ולהבראתם במקרה של פציעה ונכות, וכן לדאוג

למשפחותיהם במקרה של הפגעים ח"ו במלחמה, כן לא נופל מזה החיוב לנקוט כל פעולה שהוא לשם הוצאתם מן

יש אומרים שהסיבה שמותר בגללה לפדות תלמיד חכם במחיר יקר הוא כי זה לא יותר מכדי דמיון. שהרי מוכרים עבדים

היו מחכמי ישראל שלא רצו להשתמש בהלכה שמתירה לפדות תלמיד חכם יותר מכדי דמיו, ידוע הסיפור של המהר"ם

השיבה וכדיין בעיר רוטנבורג גרמניה. בשנת 1286 ברח יחד עם יהודים רבים לאיטליה בגלל צו של הקיסר הגרמני רודולף הראשון, צו שאמר כי היהודים הם "עבדי המלך", ולכן מוטלים עליהם מסים מיוחדים. בעקבות הלשנה של מומר

שזיהה אותו, ולכד המהר"ם, הוחזר לגרמניה ונכלא על-ידי השלטונות בכלא בעיר אנסיסהיים במגדל אייגזהם שבאלזס. בפתיח תשובה זו ר' רוב, ד מובאת מחלוקת מה הדין אם השבוי סכנת נפשות. יש פוסקים שסוברים, שכל התקנה שאין משלמים כופ"ם מפרז"ל של המהר"ם במקרה זה, שכן שבו סכנת הנפשות באכזר משהחזר ומסרת, עצמם, ששורשם אינן מארק. מאי ביה מהחלוקה? למה לא היה נפשו של המהר"ם, שכל זה צוית כמנהג חסם מופלג, והיה צריך להחזיר את השבויים לרשות השלימה? ומה צוית כמנהג חסם מופלג, והיה צריך להחזיר את השבויים לרשות השלימה?

סביר אמת"ס ראובני עזרתו לעלות את סכנת הכובש והמשיח שצמח להקהל קובעת "א/א" ד"ר יאא באסנאם נפשוה פדין בונין ותרצו על לחנו עמהו להלכו אל מגרין סדר ספסל (היהוה דף מד.) גבי מוכר עצמו ואת בניו לעובדי כוכבים. שמותר להמכריתם ונלקי בנלאי פתאלי קדושיה דאזנא טהרה"א"ף שבע שנים, ועוד 14 שנים סירבו השלטונות להתיר את קבורתו. ומהם יורה הבית פוסקים שהם וביניהם הבבאי"ן שאפילו הכפרה הוצרכה לאשר לא שלחם תרבי על סד"י ומהם אחרים מאי חזינו? איה"ל את חיוי של זה חסכן את חיוי של אחר. והכלל הוא שלא מסכנים חיים של מישור אחד על מנת להציל מישור אחר, מטרה מבוקשת של קיסרים שחורים מזומנים בקופתם. בגדולת נפשו ובמסירותו הרבה למען הכלל, גדר המהר"ם מליזח שאם תפוזר את הגדר הרבה אחרים ביבוא לסכנת חיים מרוטנבורג את הפרצה, והציל את חכמי ישראל שבאו אחריו משבי, הציל את תורת ישראל, ואת המוני ישראל מהוצאות מרובות שהיו עלולות ליצור שבר כלכלי בקהילות. (עיין ים של שלמה למהרש"ל, גיטין ד: סו.)

כך היה גם עם הרב יצחק הוטנר ז"ל שחי בארה"ב ותכנן להקים ישיבה בישראל, באחד מביקוריו בשנת ה'תש"ל נחטף המטוס עליו עשה עם אשתו וכוון על ידי מחבלים מארגון ספטמבר השחור, המטוס הנוחת בעל כורחו בירדן, עד לשחרורו ניסו תלמידיו לשחררו יתר על כדו דמיו ושלחו שאלה על כך לרבי יעקב קמינצקי ז"ל, הרב התנגד לפדיון זה מאותה סיבה בדיוק.

7. לפדות ופזאת לסכן את חייו

הסתכנות עצמית של אחד, כדי להציל את חברו מסכנה

המקור העיקרי שממנו דנים כל הפוסקים בנידון הוא הסיפור הבא מהתלמוד הירושלמי :

רב אמי וריש לקיש

רבי אמי נתפס על ידי גזלנים מסוכנים. אמר רבי יונתן, יכרך המת בסדינו (כלומר התיימש מחייו והחשיבו כמת, ואין לו לר' אמי אלא להכין לעצמו תכריכין), אמר רבי שמעון בן לקיש, או שאני הורג או שאני נהרג, אלך ואצילנו בכוח. הלך ופייס אותם גזלנים, ונתנו לו אותו .

יש מהפוסקים שהביאו את הירושלמי והכריעו כדעתו, על פי מעשהו של רבי שמעון בן לקיש, והיינו שחייב אדם להכניס עצמו לספק סכנה, כדי להציל חברו מוודאי סכנה; יש מהפוסקים, שדחו הראיה מהירושלמי מכמה סיבות - השאלה שלפנינו היא מחלוקת אמוראים שם; יתכן שלא עשה ריש לקיש אלא משום מידת חסידות; רבי אמי היה גדול מריש לקיש, ולכן היה על ריש לקיש להצילו; יש שהתקשו בהבנת שיטת הירושלמי, למה יתחייב לסכן עצמו בקום ועשה כדי לא לעבור על הלאו של 'לא תעמוד על דם רעך', הרי אפשר לומר מה ראית שדם חברך אדום יותר, ובעצם הלאו הזה אינו שונה מכל לאו אחר, ונדחה בפני פיקוח נפש כמו כל האיסורים בתורה; ויש מהפוסקים שהוכיחו, שהתלמוד הבבלי חולק על התלמוד הירושלמי, ופסקו כדעת הבבלי. להלן מספר סוגיות שמהם דנים הפוסקים בשאלה שלפנינו :

שניים שהיו מהלכים במדבר

שניים שהיו מהלכים בדרך, וביד אחד מהם קיתון של מים, אם שותים - שניהם מתים בצמא, שאין המים מספיקים לשניהם, ואם שותה אחד מהם - מגיע ליישוב. דרש בן פטורא, מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו, שנאמר 'וחי אחיך עמך', כלומר יחיה עמך, עד שבא רבי עקיבא ולימד 'וחי אחיך עמך', חייך קודמים לחיי חברך, והלכה כרבי עקיבא .

יש שהוכיחו מכאן, שאין אדם חייב לסכן את חייו, כדי להציל את חברו ממיתה; ויש שהוכיחו להפך, שדווקא אם שניהם ימותו - ישתה רק בעל המים, אבל אם ספק אם ימותו - ישתו שניהם, כי צריך להכניס עצמו לספק סכנה עבור חברו.

הרב שלמה גורן, תורת המדינה עמ' 429

אין חשש פיקוח נפשו של הציבור, נדחה בפני פיקוח נפשם של השבויים הבוודדים.

8. לפדות בסיוט מלחמה

וכאשר מלחמה מסתיימת נהוג להחליף את כל השבויים שביד צד אחד תמורת כל השבויים שביד הצד השני. זהו הנוהג המקובל בהסכמי הפסקת אש ואין זה נחשב יותר מכדי דמיהם. במקרה זה אין חשש שהחזרת השבויים תגרום להמשך המלחמה

9. לפדות אספה....

■ מתוך דו"ח ועדת וינוגרד 2008

דרוש לפתח אסטרטגיה כוללת וארוכת טווח להתמודדות עם חטיפות שתצמצם את התמריץ לביצוען. המדיניות של ישראל, שלפיה לאחר משא ומתן ארוך ניתנת תמורה גדולה מאד בעבור החזרת חטופים ושבויים, כולל גוויות, מעודדת חטיפות נוספות. אנו ממליצים שלא לפעול לפי דפוסי העבר, המחלישים את ישראל ומגבירים את סכנת החטיפות.

10. לפדות תמורת מחבלים? נדון בשיעור הבא...

שיעור חמישי

שבויים תמורת מחבלים

❖ נפתח את השיעור בקטע מתוך פרק בסדרה "חטופים",

בו מתואר שבוי, היוצא מקבורת חברו לשבי שחזר כגופה, ונתקל בהפגנה בה מאשימים אותו ברצח משפחתם, כי תמורתו שחררו המוני מחבלים עם דם על הידיים...



*עם מי מהצדדים אתם מזדהים, ולמה? על מי אתם מעבירים ביקורת?

האם דעתכם בלב ובראש מגובשת?

*חשוב מה הרגיש השבוי שחזר? (בהמשך הסרט רואים שהוא הגיע לבית של האלמן שהתקיף אותו בהאשמות, והשתתף בצערו)

*מה הרגישו החוטפים שקיבלו את מבוקשם בעסקה?

*האם יש למחבלים המשוחררים פחד לחזור על מעשיהם?

חז"ל קבעו כי אין לפדות את השבויים יותר על כדי דמיהם, אין לשלם מחיר מופרז!

*כיצד מודדים מהו מחיר שבוי? בתקופת העבדים זה היה סכום הכסף בו נמכר בשוק, או המחיר שמקובל לתת, חייל אחד שווה למחבל? תוכל להעריך?

❖ נתאר את עסקאות חילופי השבויים, ניתן לבקש מהתלמידים להעמיד את הנתונים בטבלה, בה יראו בברור, כמה שבויים המדינה הצילה, ומה היה המחיר.

עסקאות שחרור מחבלים תמורת שבויים

מדיניותה הרשמית של ישראל שנים רבות הייתה שאין לשחרר מחבלים שפוטם תמורת שחרור אזרחים או חיילים חטופים. בפועל לא מומשה מדיניות זו החל משנות שלטונו של [מנחם בגין](#) ולצד המאמצים גדולים כדי להביא לשחרור שבויים או חטופים, היא הפגינה נכונות לשחרר בתמורה מספר גדול של שבויים ואסירים, אף כאלה שהרגו אזרחים ישראלים.

- בעקבות [מבצע ליטני](#) נפל בשבי חייל צה"ל, אברהם עמרם, שהוחזר תמורת 76 מחבלים שפוטם.^[5]
- [עסקת שחרור ששת שבויי הנח"ל](#) בשנת 1983 - החלפת שישה חיילי נח"ל שבויים ב-4,765 מחבלים.
- [עסקת ג'יבריל](#) בשנת 1985 - במסגרתה שוחררו 1,150 [אסירים ועצירים ביטחוניים](#) שישבו בבתי כלא בישראל בתמורה לשחרור שלושה חיילי צה"ל שנתפסו בלבנון בידי ארגונו של [אחמד ג'יבריל](#).
- החלפת חלקי גופת [לוחם השיטת איתמר איליה](#) בשנת 1998 בעשרות מחבלים.
- עסקת שבויים עם [חזבאללה](#) בשנת 2004 - במסגרתה שוחררו 450 מחבלים, ביניהם [שיח עובייד](#) ומוסטפא [דיראני](#), בתמורה לגופות שלושה חיילי צה"ל ואזרח אחד (י' [אלחנן טננבאום](#)).
- עסקה עם [חזבאללה](#) ביולי 2008 - במסגרתה שוחררו [סמיר קונטאר](#) וארבעה מחבלים אחרים, ובנוסף הועברו 199

גופות של מחבלים לבנוניים, תמורת גופותיהם של [אהוד גולדווסר](#) ו**אלדד רגב** שנחטפו ללבנון ב-12 ביולי 2006



*האם יש סוגי אסירים שונים שמותר/אסור לשחרר עבור קבלת שבויים.

(אסירים עם דם על הידיים ובלי דם על הידיים)?

*חילוף שבויים תמורת גופות – האם זה לגיטימי? הרי כעת לא מדובר בחיי אדם?

*אלחנן טננבאום – האם כל אדם צריך לשחרר? גם אם אולי פגע בבטחון המדינה ולא נשלח מטעמה (כמו חיילים)?

❖ מעבירים בין התלמידים דעות של אישי ציבור, כל דעה בכרטיס, כאשר הכרטיסיות עם הדעות בעד, בצבע שונה מהכרטיסיות שמייצגות את דעת הנגד. כל תלמיד בוחר דעה שהוא מתחבר אליה, אח"כ כל אחד קורא את הדעה במליאה, מבהיר את דעתו האישית, משקפים ומסכמים על הלוח בטבלה של בעד ונגד.

*המורה מעורר מעין דיון בין האישים השונים

**לפניכם מסי' דעות, כדאי כמובן להוסיף דעות אקטואליות מהעיתונים ומהאינטרנט.

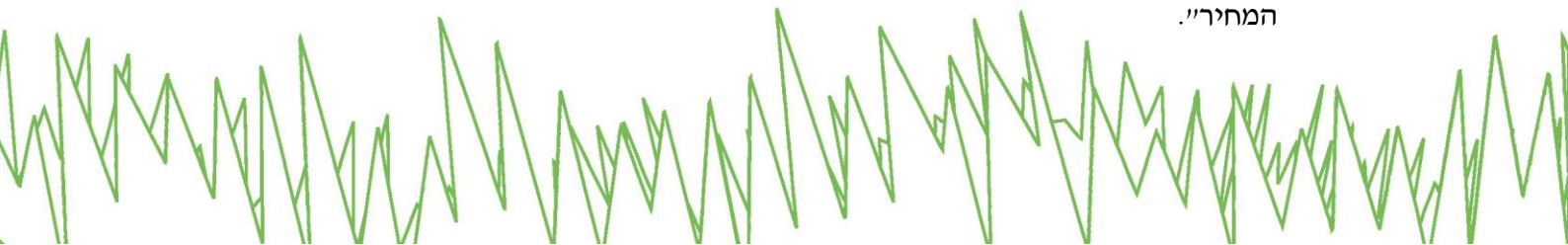
דעות בעד חילופי שבויים תמורת מחבלים

- צרת השבוי היא מאוד קשה, בשבי הוא צפוי לייסורים ואף למוות. לכן נפסק "בשולחן ערוך" {יורה דעה רנ"ב א-ג} כי פדיון שבויים קודם לכל צדקה אחרת. אין מצווה גדולה כפדיון שבויים, וכל רגע שמאחרים לפדותם, כאשר אפשר להקדים, הרי זה כאילו שופכים דמים.

"אני גאה לחיות במדינה שמוכנה לשלם לאויב מחיר משמעותי כדי לפדות מהשבי את גופות חייליה ולשחרר אזרח הרפתן חטוף. אולי אין בחילופין אלה היגיון צבאי צרוף ובוודאי אין בהם היגיון עסקי של "תן וקח", אך יש בהם דבקות בערכים אנושיים פשוטים שאינם נפוצים ואינם מופנמים לאחרונה במקומותינו".

(סבר פלוצקר, ידיעות אחרונות, 29.1.04)

- "אין לנו שום סיבה להתבייש מול זיקוקי הדינור בלבנון, אין לנו שום סיבה לבקר את העסקה או לעשות את אומדן המחיר. יש לנו כל הסיבות להרגיש גאווה. מדינה שמשלמת מחיר כל כך יקר בשביל שלוש גופות ואזרח שהסתבך, היא מדינה יקרה, מדינה ששווה את המחיר".



(סימה קדמון, ידיעות אחרונות 29.1.04)

- "עסקת השבויים הייתה החלטה יהודית... הנימוק לביצוע העסקה היה רגש יהודי שפירושו מחויבות מוסרית כלפי כל אדם מישראל, אם יהודי ואם קשר את חייו בחיינו" (ראש הממשלה אריאל שרון).

- כיון שאלה [חיילנו] יצאו למלחמה בשליחות המדינה ומטעמה, להגנת העם היושב

בציון, הרי קיימת ועומדת התחייבות בלתי כתובה, אבל מובנת מאליה, שכל

אמצעים שיש בידי המדינה עליה לעשות (בגבולות סבירים שאין פוגעים בביטחונה הכללי) כדי לפדותם במקרה שיפלו בשבי. וכשם שקיימת התחייבות במקרה של היפגעם חס ושלום במלחמה, הן לא נופל מזה החיוב לנקוט כל פעולה שהיא לשם הוצאתם מן השבי, וכיון שמה שהמדינה יכולה לעשות בזה הוא מכוח החיוב שקבלה על עצמה תמורת השירות שלהם, הרי אין זה אלא כאילו הם פודים את עצמם, שבזה כמבואר לעיל לא קיימת שום הגבלה, ולא שייך בזה התקנה ש"אין פודין את השבויים יותר על דמיהם."

(הרב שאול ישראלי ז"ל)

- "עם התלוי לחלוטין בנכונותם של בניו לסכן את נפשם במערכה צריך לצייד אותם בהבטחה כי יושבו הביתה חיים או מתים. הבטחה זו כמוה כציוד ללוחם כדי שיצליח במשימתו".

(ירון לונדון, באתר ynet, 29.1.04)

- הרב שלמה גורן

יוצא כנגד עסקת ג'יבריל, אך חוזר בו מעל בקובץ "תורת המדינה" שם כתב כי יש למדינה לעשות הכל ע"מ להחזיר חייל שנפל בשבי בעת מילוי תפקידו.

- הרב אורטנר (תחומין י"ג)

החלפת חטוף הנמצא בסכנה מיידית וודאית במחבלים המהווים ספק סכנה מחוייבת, ו"לא שבקינן להציל את הוודאי מפני הספק".

- אהרון קליישפיז

האם באמת פשוט לקבוע כי שפדיונם של שבויים תמורת מחבלים רבים פוגע בבטחון הציבור? יש טוענים שיש סכנה {כנ"ל} ויש טוענים כי אנו נמצאים במלחמה מתמדת עם אירגוני הטרור אז בין כה וכה נשקפת סכנה.. ואם אינם מצליחים לפגוע זה הודות לדריכותם של החיילים המגינים עלינו בעז"ה . נמצא כי שחרור של כמה מאות מחבלים אינו יוצר סכנה שלא הייתה קיימת קודם . ונק' נוספת היא מוראל חיילי צה"ל. אם חייל ידע כי אם חלילה יפול בשבי המדינה תעשה הכל לשחררו יילחם במסירות נפש. אך אם יחשוב כי יופקר הדבר יכול להשפיע לרעה על כושר לחימתו

דעות נאליס שווייט תאורט אהאליט

- חז"ל תיקנו גטין מה א' כי אין לפדות שבויים יותר על כדי דמיהן. זאת אומרת, אסור לשלם עבור שבוי יהודי מחיר גבוה מזה ששולם על שבוי אחר.
תקנה זו נקבעה על מנת למנוע את אויבנו לשבות דווקא שבויים יהודיים בשל המחיר הגבוה שהם מקבלים עבורם. מה שעוד צריך לקחת בחשבון שהצלת הנמצאים בשבי ב"מחיר מופרז" תגרום לחטיפתם ושביתתם של חיילים יהודיים נוספים- מה שאנחנו מנסים למנוע.
 - שחרורם של מאות אסירים ביטחוניים בתמורה לטננבאום ולגופותיהם של שלושת החיילים יהפוך את מנהיג החיזבאללה השייך נאסראללה למלך הבלתי מוכתר של הגבעה, במיוחד ברחוב הפלשתיני. אם נסארללה יצטייר כמי שמצליח לחלץ ברע את מה שאבו- מאזן לא הצליח לחלץ בטוב, תגבר האהדה לקיצוניים, תגדל סכנת החטיפות ותהליך השלום... עלול לחטוף גם הוא מכת מוות סופית..."
- (חמי שלו כ"ח תשרי תשס"ד, 24 אוקטובר 2003)
- "מתנגדי העסקה טוענים כי היא מערערת את אמות המידה הנכונות לעונשם של פושעים, מחלישה את כושר ההרתעה שלנו, מחזקת את מעמדו של חיזבאללה בלבנון, מאכזבת את שוחרי השלום הפלשתינאיים ומעודד חטיפות לצורכי מיקוח".
- (ירון לונדון, שם).

- אין לשחרר מחבלים בתמורה להחזרת החיילים החטופים, גם כאלה שאינם עם

"דם על הידיים" – כך פוסק הרב שלמה אבינר, רב היישוב בית אל וראש ישיבת

"עטרת כהנים". במאמר השבועי שמתפרסם השבת בעלון "באהבה ובאמונה"

, קורא הרב לצה"ל לצאת למלחמה נגד החוטפים במקום

להיכנע לדרישותיהם. במאמר מציין הרב, "שמדין תורה יש לשחרר כל שבוי בכל

מחיר, אך חכמים, להם יש ראייה רחבה יותר, הכריעו כי טובת הכלל היא שלא

לבצע עיסקאות שאינן משתלמות". הרב אבינר מסיק כי החשש לביצוע פיגועים

נוספים על ידי האסירים שישוחררו חזק יותר משיקולי החכמים בזמן התלמוד -

בהם שיקולים כלכליים של הציבור. בנוסף, הוא מסביר, קיים חשש נוסף לריבוי

חטיפות בשל הכניעה הישראלית. בשל כל אלה כותב אבינר כי גם במקרה בו ידוע

שהחייל החטוף עומד בפני סכנת חיים מיידית – יש להעדיף את טובת הכלל ולא

לשחרר אסירים.

• הרב כלאב (תחומין ד')

מסכם כי יש פנים רבות של פיקוח נפש ואיסור ברור להחליף שבויים במחבלים שיחזרו לפעילות רצחנית, שהרי המצב-מצב מלחמה הוא.

- ...רובד נוסף של הבעיה הוא שיש סכנת הפרט מול סכנת הציבור .
סכנת נפשות השבויים עומדת מול סכנת הנפשות של אנשי היישוב- ואין להציל שבויים מסכנתם ע"י הכנסתם לסכנתם של יושבי הארץ{הגיוני לא?}, מכיוון שאין דוחים נפש מפני נפש כל צופיך הרב גרשוני .}

• אהרון קליישפיץ

השאלה היא האם אדם צריך להכניס עצמו לספק סכנה על מנת להציל חברו מסכנה. חלק מהפוסקים מחייבים להציל וחלקם אומרים כי עדיפה הסכנה שלו על זו של חברו .
יתר על כן, מדובר ביחיד מול ציבור .
נראה שלכל הדעות עדיפה טובת הציבור מאשר טובת היחיד. לפעולות צבאיות יוצאים למרות הסכנות של היחידים{החייילים}על מנת להגן על הכלל .

• אהרון קליישפיץ

ממשלת ישראל לא צריכה לתת שיכופפו אותה..אסור לתת לאויב הרגשה שזו נק' השבירה של העם היהודי .
חיי אדם חשובים מאוד ומקודשים, אך השאלה היא מהו המחיר..
אסור לתת לגיטימציה לחטיפת חיילים!!!
אסור לנו לירות לעצמנו ברגל !

• שחרור רוצחים חמור יותר ממחיר מופקע

ממשלת ישראל מדברת על שחרור רוצחים שרצחו יהודים כמו סמיר קונטאר, שרצח את משפחת הרן בנהריה .
התורה אוסרת על שחרור רוצח אפילו הוא יהיה כהן גדול. התורה מזהירה על זה באופן חמור במיוחד. "ולא תקחו כפר לנפש רצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת" שאם תעשו כן חלילה תחניפו את הארץ.
"ולא תחניפו את הארץ אשר אתם בה כי הדם הוא יחניף את הארץ ולא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו" ותטמאו את הארץ "ולא תטמאו את הארץ אשר אתם יושבים בה אשר אני שכן בתוכה כי אני ה' שכן בתוך בני ישראל". (במדבר פרק לה לא.)

הנסיון של העבר לימד כי עבירה גוררת עבירה ומי שרצח הוא המסוכן ביותר להמשיך לרצוח. כל השחרור וכל החתימה שלהם על כך שיפסיקו את דרך הטרור אין לה שום ערך אפילו בעיני מי שמחתים אותם. כי "לא יכפר לדם אשר שפך בה, כי אם בדם שפכו".

שחרור רוצחים להתיר עגונה

שיחרור עגונה הוא אחד הנושאים שבהם עסקו חכמי ישראל בכל כוחם כדי למצוא צד של היתר. כמה וכמה הלכות מיוחדות יש בסימן יז באבן העזר. הלכות מיוחדות בעדות. הלכות מיוחדות כדי להציל את העגונות שלא ישבו בעגונותן כל ימי חייהם .
עם כל החשיבות של התרת עגונות - אין להתיר סיכון חיים כדי להתיר עגונות. כל ההלכות של שיחרור שבויים לא נוגעות בהלכות ממון בין אדם לחבירו או איסורי כשרות וכד' הם נוגעות בהלכות של חיים ומוות שבשביבם הותרו כל העבירות חוץ משלשה. לכן אין בהיתר עגונות סיבה להתיר שיחרור רוצחים שידיהם דמים מלאו. ואפילו כהן גדול בבת המקדש מקריב קרבנות. אם הוא רצח "מעם מזבחי תקחנו למות". ולא לוקחים בשבילו שום כופר שבעולם. (יומא פה):

❖ התלמידים יקראו את הדברים שכתבו בתחילת הנושא, ויבחנו את המהלך שהתרחש בהם, האם הוא נתן להם עמדה חזקה יותר, עמדה מנוגדת, או הכניס אותם ל"סימן שאלה" יותר גדול?

🚦 הוסף משפט או שניים לדברים שכתבת בהתחלה, כך שתייצג את ידיעותיך ועמדתך הנוכחית?

סיכום:

כפי שראינו נושא השבויים והנעדרים נמצא בתודעת עם ישראל מאז הקמת מדינת ישראל ועד היום. דעות רבות יש בנוגע למחיר שיש/אין לשלם על מנת להחזיר את השבויים והנעדרים לביתם. בכל מקרה, יש חשיבות לעצם ההתעסקות בנושא, ולהשאתו בסדר היום הציבורי.

נראה שהבעיה המוסרית העיקרית בפניה אנו ניצבים היא שהמאבק על שחרורו של גלעד שליט ושל יתר החטופים והנעדרים הפך במהלך הזמן למאבק משפחתי. כאשר נערכת עצרת המציינת שנה לחטיפתו באים כמה עשרות מבני משפחתו. הדוברים הם בני משפחתו וחבריו, והרי לנו בעיה של משפחה במצוקה ולא בעיה של עם שלם ששלח את גלעד להגן על גבולות מדינתו.

לא לחינם הדגיש הרמב"ם שכל מי שמעלים עיניו מפדיונו של השבוי עובר על מצוות לא תעשה חמורות של "לא תעמוד על דם רעך" ועוד ציין ביטול מצוות עשה בסיסיות. הרמב"ם לא דורש תוצאות, אלא דורש אכפתיות, שימת עין ושימת לב. זו היא הבעיה המרכזית בפניה ניצבת החברה - חוסר סולידריות וחוסר אכפתיות כאשר הדברים נוגעים לאחר.

יש להניח שאם אכן הייתה החברה הישראלית כולה מתייחסת לבעיה זו כפי שמבקש הרמב"ם, וכל אחד ואחד היה מעלה בעיה זו לראש סדר העדיפויות שלו, הרי שגם קברניטי המדינה היו מעלים זאת לראש סדרי העדיפויות ומי יודע, אולי גם, בעזרת ה', היו מצליחים להביא לשחרורו של גלעד, יחד עם יתר החטופים, השבויים והנעדרים. אמן כן יהי רצון.

שיעור שישי

מה ניתן לעשות למען השבויים



❖ **דונו בשאלה:** מה אנחנו יכולים לעשות למען השבויים והנעדרים ולמען בני משפחותיהם? מהי, לדעתכם, האחריות של כל אחד מאתנו כלפי השבויים והנעדרים?



*האם יש בכלל באפשרות בני הנוער לפעול בדרך שתועיל או תקדם את פדיון השבויים?
*מה יכולים לעשות בני הנוער על מנת שנושא השבויים והנעדרים לא ירד מהפרק?

רעיונות למנחה:

(2) לכתוב מכתבים למשפחות הנעדרים או אפילו אל הנעדרים עצמם על מנת שיחששו של נשכחו.

- (3) הכנת לוח בית ספרי המונה את מס' הימים בהם גלעד שליט בשבי
- (4) החלטה כיתתית על הבעת הזדהות עם גלעד שליט (הכנת טקס למודעות הציבור במהלך השנה, תליית שלטים בבית הספר או בשכונה, חלוקת סטיקרים וכו')
- (5) להתנדב באגודות וארגונים שונים הפועלים לקידום הנושא.
- (6) לחתום על עצומות ולצאת להפגנות, לכתוב מכתבים לאישים ציבוריים, כגון: חברי כנסת רלוונטיים.
- משימת חיפוש אישית: מקרים בעבר בהם היו עסקות חילופי שבויים - מי היו השבויים? מה הייתה עסקת החליפין? כמה זמן עבר מרגע הנפילה בשבי ועד לחזרת השבויים הביתה? וכו'

❖ התלמידים יעינו באתרי האינטרנט המרובים, ילמדו יותר, ויבררו כיצד הם יכולים להועיל ולקדם את עניין פדיון השבויים. ומי שכבר יודע איך, יכול להתחיל לעבור לעשייתו.

- ✓ מומלץ לשקול את הנקודות הבאות לפני שתקבלו החלטה:
 - אופי הפעילות.
 - היקף הפעילות (רצוי לבחור פעילות אחת מוגדרת, הניתנת לביצוע בטווח קרוב או מידי במסגרת כיתתית – בית ספרית, או קבוצתית-קהילתית).
 - מערך המשאבים העומדים לרשותכם (כוח אדם, תקציב, מקום, זמן, עזרים).
 - שיתוף פעולה עם גורמים נוספים (מיהם? במי תלוי שיתוף הפעולה? זמינות, מוטיבציה, נגישות).
- ✓ תכננו את מהלכי הפעילות לפרטיה, קבעו לוח זמנים ודאגו לביצוע הפעילות בהקדם.
 - מהי מטרת הפעילות? הזדהות, מחאה, מידע.
 - למי מכוונת הפעילות. בני נוער, קהילה, אמצעי התקשורת, גופים ממשלתיים, ארגונים בינלאומיים.
 - מהי הפעילות? מכתב תמיכה למשפחות, כרזות בבית הספר/במועדון, חתימה על עצומה באינטרנט, יום שדה משימתי, מופע אמנותי, הפרחת בלונים...
 - היכן תתקיים הפעילות? במסגרת כיתתית/בית ספרית/במועדון/ביישוב/במסגרת ארצית.
 - מתי תתקיים הפעילות? לוח זמנים מפורט ומשך הפעילות.
 - עזרים – חדר, במה, מכתבים, כרזות, אתר אינטרנט, סטיקרים ועוד.

****בנספחים קטעי מידע למשימה הקבוצתית.**

❖ כל קבוצה תציג את הפעולה שתכננה או שביצעה.



❖ כיצד ניתן לגייס את יכולותיו הבלתי מוגבלות של הקב"ה, לסייע להחזרת השבויים?

בסוף השיעור נספר :

■ מעשה פלא עם הבבא סאלי

הרב סיפר פעם מעשה פלא עם הבבא סאלי שקשור לפדיון שבויים שהוא היה נוכח בו באופן מעשי. המעשה היה עם המטוס שנחטף בחודש אלול על ידי מחבלים לירדן. במטוס זה היו כמה וכמה אנשים חשובים וביניהם היו רבנים חשובים מראשי הקהילה היהודית בנוי יורק . אנשי קהילתם חששו לשלומם בהיותם בידי מרצחים שפלים. ופנו לבבא סאלי, ביקשו שיתפלל על ראשי הקהילה שלהם שישוחררו. הבבא סאלי לא רצה לשמוע את בקשתם ודחה אותם מעליו. בצערם הם פנו למו"ר אבא שידעו את קירבתו לבבא סאלי וביקשו ממנו שהוא בעצמו יבקש מהבבא סאלי להתפלל על החטופים. שאל אותם הרב כיצד ביקשתם? אמרו לו : ביקשנו על ראשי הקהילה שלנו. שאל אותם הרב : והאחרים מה? האם לא צריך לבקש עליהם? האם הם לא במצוקה ובצער? תבקשו על כולם ועל ראשי הקהילה שלכם בכללם . ביקשו האנשים הללו מהרב שילך בעצמו לבקש מהבבא סאלי שיתפלל על החטופים. והסכים, הלכו ראשי הקהילה ועמדו אחריו בעת שבא לבקש מהבבא סאלי להתפלל עליהם. עמד הרב לפני הבבא סאלי וביקש כמו שצריך לבקש. התבונן הבבא סאלי ואמר תגיד להם שלא ידאגו. בתפילת ליל ראש השנה הם יהיו בבית הכנסת שלהם . המעשה הזה היה עשרה ימים לפני ראש השנה וראשי הקהל ששמעו את התשובה דחקו ברב אב מאחור וביקשו ממנו שיזרז את הזמן. כי לחכות עשרה ימים זה היה למעלה מכוחם. הרב השתיק אותם ואמר להם שיתקו. קיבלתם הבטחה על עשרה ימים. תשמחו בה . סיפר הרב אחר כך כי עשרה ימים התמשך המשא ומתן בין הממשלות ובין כל ראשי המדינות שהיו מעורבים בתיווך. פעם הסכימו ופעם לחצו. פעם זה ופעם אחר. התמשך המשא ומתן כשכולם עוקבים אחריו בדאגה. רק לקראת ראש השנה הסתמן פתרון וביום ערב ראש השנה הם שוחררו והוטסו לארצות הברית. המטוס הגיע כמעט עם כניסת ראש השנה לשדה התעופה בארצות הברית. שם חיכה להם רכב מיוחד שהסיע אותם ישר לבית הכנסת עם הבגדים שעליהם בלי להספיק ללכת לבית להתרחץ לקראת החג. הכל להשלים בדיוק את הדברים של הבבא סאלי שאמר "בליל ראש השנה הם יתפללו בבית הכנסת שלהם ."

■ כוח תפילת כל אדם ואדם

הסיפורים הללו הם לא כדי להאדיר את שמו של הבבא סאלי. הסיפורים הללו הם כדי שנדע מי באמת מנהל את העולם. איך הקב"ה מנהל את עולמו דרך הצדיקים, נכון צריך להשפיע על ראשי ממשלות, נשיאים וראשי מדינות. אבל כוחם של צדיקים הוא מעל ומעבר. לא רק כוחם של בבא סאלי ודומיו. אלא כוח תפילה של כל יהודי ויהודיה שמתפללים על גאולת ישראל. על עם ישראל. על חיים של כל יהודי ויהודי באשר הוא שם. על חיילי ישראל. על החזרה בתשובה של כולנו. על קיבוץ גלויות. על חזרת התורה לנהל את חיינו. על שכינת עוזנו. על בית המקדש. במהרה בימינו. אמן

שאלתי מספר רבנים את הרב בניהו ברונר- ראש ישיבת ההסדר בצפת הרב לאו דוד- רבה הראשי של מודעין אתר מורשת הרב יובל שרלו - ראש ישיבת ההסדר בפתח תקווה הרב שרגא זלמנוב- מבית חב"ד קווינס ניו יורק הרב משה עמיאל- רב אתר מוריה.

אתר כיפה- וצוות ישיבת פתח תקווה הרב דוד ח' הכהן - ראש מוסדות "אורות התורה" בבת ים אתר ישיבה

הרב בני פרל- מייסד וראש הישיבה לאמנויות בתל אביב, באתר של ראש יהודי, הרב שלמה אבינר רבה של בית אל והם ענו לי **שקריאת תהילים לשבויים הינה חלק ממצות פדיון שבויים.**

ראה את התשובות במלואם בקישור הבא:

[ItemID=67044&http://kingdavid.goop.co.il/Web/SiteHomePage.aspx?PageType=0](http://kingdavid.goop.co.il/Web/SiteHomePage.aspx?PageType=0&ItemID=67044)

אז אם בא לך גם לזכות לרגל השנה החדשה במצווה יקרה זאת שלח לי אימייל ואשלח לך ספרון תהילים המחולק לכל מקום בעולם בחינם לגמרי

או באימייל ואו בדואר רגיל ואם בא לך לזכות את הקהילה ואו החברים שלך רק תאמרי לי כמה ספרונים צריך!!

חבל לבזבז את הזמן שלח לי אימייל עכשיו tzvika77@hotmail.com

ורצוי ומומלץ וראוי להשתתף בעצומות הפגנות וכוכדאי למצוא את כל הפעילויות הנערכות בנושא כנס לי לקישור הבא:

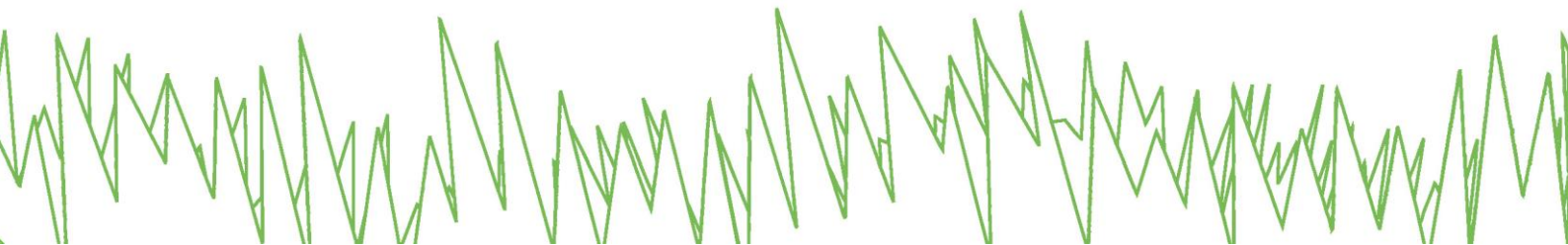
<http://kingdavid.goop.co.il/Web/SiteHomePage.aspx?PageType=0&CatID=30811>

למען : רון ארד, זאב רוטשיק, גיא חבר, זכריה באומל, צבי פלדמן, יהודה כץ, יהונתן פולארד, אלדד רגב, אהוד גולדווסר וגלעד שליט. 10 אחים נמצאים במצוקה מה בא לך לעזור 2 דקות ביום בקריאת תהילים!

נקבל על עצמינו בלי נדר להתמיד ולכוון בתפילה למען השבויים והנעדרים...

אילו עקרונות וערכים באים לידי ביטוי בתפילה היהודית לשלום השבויים והנעדרים? 

אפשר לניילן שיישאר תמיד בארנק, או שהתלמידים יעצבו לעצמם, ויבטאו את המעבר מאפילה לאור גדול, בחומרים וצבעים של תקווה ודרור.



תפילה לשלום השבויים והנעדרים

לאמרה לאחר ה"מי שברך לחיילי צה"ל"

בתוך שאר אחינו בית ישראל
הנתונים בצרה ובשביה. בעבור
שהקהל מתפלל בעבורם, הקדוש
פיוק הוא יפלא רחמים עליהם.
ויצאם מחשף וצלכות,
ומסירותיהם ינתק, ומקצותיהם
ישיעם, וישיבם מהרה לחיק
משפחותיהם. "יודו לה' תסדו
ונפלאותיו לבני אדם". ויקים בהם
מקרא שבתוב: "ופדויי ה' ישוּבון
ובאו ציון ברנה ושמחת עולם על
ראשם. שישין ושמחה ישועו ונכו
יגון ואנחה" ונאמר אמן.

מי שברך אבותינו אברהם
יצחק ויעקב יוסף משה ואהרן דוד
ושלמה, הוא יברך וישמר ויגדל את
נעדריו צבא הגנה לישראל ואת
השבויים

אלהד בן טובה (רבב)

אהוד בן מלכה (מולדנוסר)

גלעד בן אביבה (שליט)

יהונתן בן מלכה (פולארד)

גיא בן רנה (חבר)

רון בן בתיה (ארד)

זכריה שלמה בן מרים (באוסל)

יקותיאל יהודה נחמן בן שרה (כ"ז)

צבי בן פנינה (פלדמן)

זאב רוטשיק